

vzredimo le od krepkih in zdravih živali. Ako hočemo moški živali sposobnost za plemenjenje ohraniti, skrbeti moramo, da se zadosti pregiblje zunaj na planem, naj si bodi žrebec ali bik, ali merjasec. Sedaj pa hočemo posebno popisati, kako je ravnati z biki. Kjer ni za bika paše ali primerne kraja, koder bi se prosto pregibal, tam naj opravlja vprežen s kako starejšo, močno kravo ali z volom manjša dela, kakor na pr. dovaža naj zeleno krmo, gnojnico itd. Vpregati pa ga ni težavno, ako ga zgodaj in z razumom privadimo in če mu vtaknemo v gobec obroček. Nedavno nam se je oporekalo, da bi bilo to mogoče, zato danes zopet govorimo o tej reči. Ako denemo biku v nos obroček in ga potem prvi teden prepeljavata vsak dan dva moža, na vsaki strani po eden z napeto vrvjo, ki je privezana za obroček, uvidi bik svojo onemoglost in se uda. Ako ga pa

Podoba 3.

pelje le eden za tako vrvjo, gre, če postane divji, proti svojemu sprevodniku, tedaj pa obroček nič ne pomaga, in bik spozna svojo moč. Če je bik divji in če tudi pozna moč obročka, služi vendar le tedaj obroček, ako ga en sam možak pelje na palici, ki ima na konci zapono (karabinar) zataknelo v obroček.

Pri nas seveda ni navada, bika na sprehod goniti ali jih vpregati, zato se naša priporočila mnogim zde

Podoba 4.

Podoba 5.

neizpeljiva, a vzamejo naj si za vzgled druge dežele z enakimi razmerami, ki pa imajo vzgledno živinorejo. Tam ima vsak bik obroček v nosu in

se pregiblje prosto vsak dan po določenem in ograjenem prostoru, ali ga pa vpregajo. Po planinskih deželah na pr. v Švici to res ni v navadi, a tam pa gre bik s celo čredo vsak dan na pašo, kar je seveda še najboljše, ako je to mogoče. Podoba 3. nam kaže v voz vprežena dva holandska bika, kakor je to običajno na severonemški grajščini Tapiau. Tam zvažajo vso zeleno krmo

le biki, po zimi pa pelje vsak par po enkrat na dan gnojnico na senožeti. Po teh krajih so izkušali, da je biku prej ko mogoče dati obroček v nos in da jih je pričeti najkasneje s poldrugim letom učiti voziti.

Obroček se vtakne v hripelj, ki loči nosnici, in sicer pod nosnim hrustancem. Ako se primeš sam za svoj hripelj, vidiš, da je spodaj debel, pod hrustancem pa tanek. Tako je tudi pri biku, in v ta tanki del vtakni obroček. Obročkov imamo dve vrsti, in sicer, kakeršne kažeta podobi 4. in 5. Pri obročku pod 4. sname se vijak in se odpre kakor obroček podobe 5. Ostri konec se vbode v hripelj, obroček potegne skozi njega, z vijakom zapre, in potem vijak odlomi. Obroček podobe 5. je pa z vzmetjo zaprt. Vzmet *b* se dvigne, obroček se odpre, in konec *e* se porine skozi hripelj. Obroček se potem zapre in vzmet se zaskoči. C. kr. kmetijska družba v Ljubljani prodaja obročke z vijakom (podoba 4.) po 55 kr. in z vzmetjo (podoba 5.) po 90 kr. s poštnino vred.

Razne reči.

* Kako vinu odpraviti zagatnost. Črnemu vinu je zagatnost potrebna, belega zagatnega vina pa ne maramo. Vendar je mnogokrat belo vino zagatno, in sicer zato ker je predolgo vrelo na tropinah, ali pa sta bila valjarja grozdnega mlina preblizu skupaj, da sta strla tudi grozdne pelke (peške), katere imajo veliko zagatne česlovne kisline v sebi. Takemu vinu odvzameš zagatnost, ako narediš za vsak hektoliter

vina sneg iz dveh do štirih beljakov. Sneg naj bode potem na hladnem toliko časa, da postane ves tekoč. Tekočo beljakovino precedi skozi platno ter jo prav dobro zmešaj z vinom. Čez nekaj dni postane vino motno, nima več zagatnega okusa in slednjič se učisti. Ako je pa vino še vedno zagatno, prideni še enkrat beljaka, a pazi, da ne preveč, in ravnaj potem z učiščenim vinom po pravilih umnega kletarstva.

* Pravilna debelost cepljenega drevja. Za stalno mesto vzgojena drevesca morajo imeti ravna in od krone proti koreninam zmerom debelejša debla. Pripeti se pa, da nekatero drevesce vzraste, tako, da je od korenin proti kroni zmerom debelejša, namesto drobnejše. To prihaja od tod, ako se z nakladom ali tudi na sedlo cepijo prešibki divjaki s cepiči takih dreves, ki imajo uže po naravi bolj debele mladike. Žlahtna cepilna mladika sploh bolj debeli, nego debelce divjakovo pod cepljenim mestom. Nepravilno debelost proizvaja tudi to, ako se drevesca cepijo predaleč (previsoko) od korenin, ako se jim ob deblih ne puste stranske mladike, ako se ne pencirajo in potem ob deblu prav ne obrezujejo. Treba je toraj, da se drevesca, ki imajo debele mladike, cepijo z nakladom na bolj močne (skoraj kakor prst debele) divjake, drevesca pa, ki imajo drobne ce-

piče, pa na šibkejše divjake. Prešibka drevesca ne smejo delati krone prav precej, ampak šele, kadar jim debelca malo bolj odebele, ker prešibka drevesca priklanja vsaka sapica k tlom, ako niso privezana h količem. Hitro in tanko rastočim drevescem je treba lub prerezati, to je: na tankem kraji proti korenini narediti zarezo, da debelce bolj debeli.

Fr. Klinar.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 29. V moji hiši je po zimi po sobah močno moker zid, nabira se srež, in kadar je jug, kar teče po zidu. Ali je mogoče, to vlago odstraniti? Eno sobo sem od znotraj celó s cementom ometal, pa ne pomaga dosti. Svetujejo mi od zunaj ometati s cementom, pa se bojim, da tudi ne bode nič hasnilo. Zelo mi ustrezete, ako mi kaj svetujete, da vsaj nekoliko mokroto spravim iz hiše. (J. v S.)

Odgovor: Vlage po Vaših sobah je lahko dvoje krivo, ali je bila malta delana s slabo vodo, ki je imela v sebi veliko solitrovo-kislih soli in klorovih spojin, ali je pa svet okoli podzidja Vaše hiše moker. V prvem slučaju se narede iz apna, klora in solitrove soli spojine, ki vodo iz zraka vlečejo, v drugem slučaju pa zid nepretrgano sesa iz pod zemlje mokroto. Ker je hiša uže narejena, je radikalna pomoč težavna. Če je podzemeljska voda vzrok, da se prav dobro pomagati z dreniranjem, t. j. napravijo se podzemeljski jarki, podzidje pa omeče s cementom in obloži s strešno lepnico (Theerdachpappe). To delo Vam izkušen zidarski mojster najbolje opravi. Ako je malta vzrok, potem seveda je pa težko. V takem slučaju priporočajo to le: Zid se okruši do opeke, oziroma do kamenja, in sicer v najtoplejšem letnem času, kadar je zid kolikor mogoče suh. Okrušeni zid se od novega dobro omeče, na novi omet pritrdi strešna lep-nica, lep-nica še enkrat s katranom pomaže, in tam, koder se stikajo posamezne pole, zamažejo se dobro s katranom. Ob ta zid se potem prizida še en droben zid od opeke, in sicer tako, da se opeka postavlja po robu. Take sobe naj se tudi potem vedno pridno zračijo.

Vprašanje 30. Imam klet, nad katero je soba, ki je pa ne rabim, ker je zelo nizka. Strop med sobo in kletjo je pribit na bruna iz dvojnih desek. Ker je pa soba po zimi zelo mrzla in se porabi za kurjavo preveč kuriva, sodim, da je mrazu vzrok tanki strop. Prosim mi svetovati, ali naj dam strop ometati, ali klet zasuti, ali pa spodaj pod bruna v kleti pribiti deske, vmes pa dejati pepela ali oglja in strop v kleti ometati. Omenjam, da je soba v kotih mokra in da je kleti več nego polovico nad zemljo. (B. Š. v Kr.)

Odgovor: Vlažna stanovanja so vedno mrzla, in je morda tudi pri Vas vlaga bolj kriva mrazu, nego klet od spodaj, katero loči tanek strop od sobe. Priporočamo Vam zato brati gorenji odgovor. Ako tudi klet zaspate, mislimo, da ne bode dosti premagalo, razen tega zgu-

bite v hiši prostor, ki Vam utegne kedaj dobro služiti. Priporočamo Vam odstraniti vlago, potem pa strob v kleti z deskami obiti ter ometati, prazni prostor nad deskami pa poprej s kakšno suho rečjo, ki ne pije vlage, zamašiti.

Vprašanje 31. Imam zemljišče z globoko zemljo in proti vzhodu viseče lege. Na to zemljišče menim saditi jablane in hruške nastopnih vrst: Zlato zimsko parmeno, veliko kaselsko rejneto, Blenheimovo rejneto in rdečega štetinca. Izmed hrušek pa tepke in veliko mačjo glavo. Obnebje je pri nas sadjarstvu ugodno. Ali bi te vrste na takem zemljišči ugajale? (T. Z. v Sv. G.)

Odgovor: Gotovo bodo te vrste ugajale, ker zlasti prve tri vrste jabolk povsod dobro rode. Za rdečega štetinca bode pa svet tudi dober, ker to drevo hoče globoko zemlje. Enako je s hruškami.

Vprašanje 32. Na kakšno zemljo in kakšno strnišče je sejati ruski lan in kedaj ga je čas sejati? (T. Z. v Sv. G.)

Odgovor: Kar se tiče zemlje, časa itd. je z ruskim lanom enako, kakor z domačim, ravno takrat se seje in tisto strnišče mu prija kakor domačemu. Lanu prija najbolj ravno preorano deteljišče, sejejo ga pa tudi na okopavine, katerim je bilo dobro pognojeno. Zgodnji lan je čas sejati od konca meseca marcija do sredi meseca aprila, od meseca maja do sredi junija pa pozni lan.

Drugi odgovor na 22. vprašanje: Priden, zanesljiv in zelo dober sodar je Ivan Tišlar na Vrhniki.

M. Brilei.

Tretji odgovor na 22. vprašanje: Tu pri nas imamo jako izvrstnega sodarja, ki dela izvrstno hrastovo posodo. Naslov mu je: Franc Kante, sodar v Šmariji pri Ajdovščini.

J. K. v Šmariji.

Vprašanje 33. Kje dobim za seme mandljev z mehko lupino in zanesljivo kaljivih? (J. L. v Rifenberku na Goriškem.)

Odgovor: Iskali smo po vseh cenikih, ki jih imamo a našli smo, da prodaja raznih mandljevih vrst seme in rastline le tvrdka „Fratelli Maupoil a Dolo, Provincia di Venezia“ na Laškem. Posamezne rastline, katere bi Vam boljše priporočali nego seme, stanejo po 75 centesimov.

Vprašanje 34. Kakšno mazilo naj rabim in kje se dobi tako, s katerim se maže konjsko kopito, ako si je konj v kopito kako reč zabodel in se mu potem gnoji? (F. Ž. v M.)

Odgovor: Kolikor bolj ali manj se zabode konju kaka reč v nogo, toliko bolj ali manj šepa konj ter je nevaren vbod, vselej pa je prav zelo opasen, ako se rana ne zdravi pravilno. Ozdravlja pa se vbod tako le: 1.) zabodena reč se ven potegne, 2.) ločeni rog se odreže in 3.) rana od vboda se odpre. Vsa reč pa ni nič kaj priprosta; zato je ne kaže tu popisovati, ker zdraviti more le veščak. Gotovo je v Vaši bližini kje kateri kovač, ki se je izšolal v podkovski šoli v Ljubljani, on